

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

AARDWETENSCHAPPEN

Aardwarmte onder Amsterdam?

KNAG Onderwijsdag
Woensdag 22/11/2023

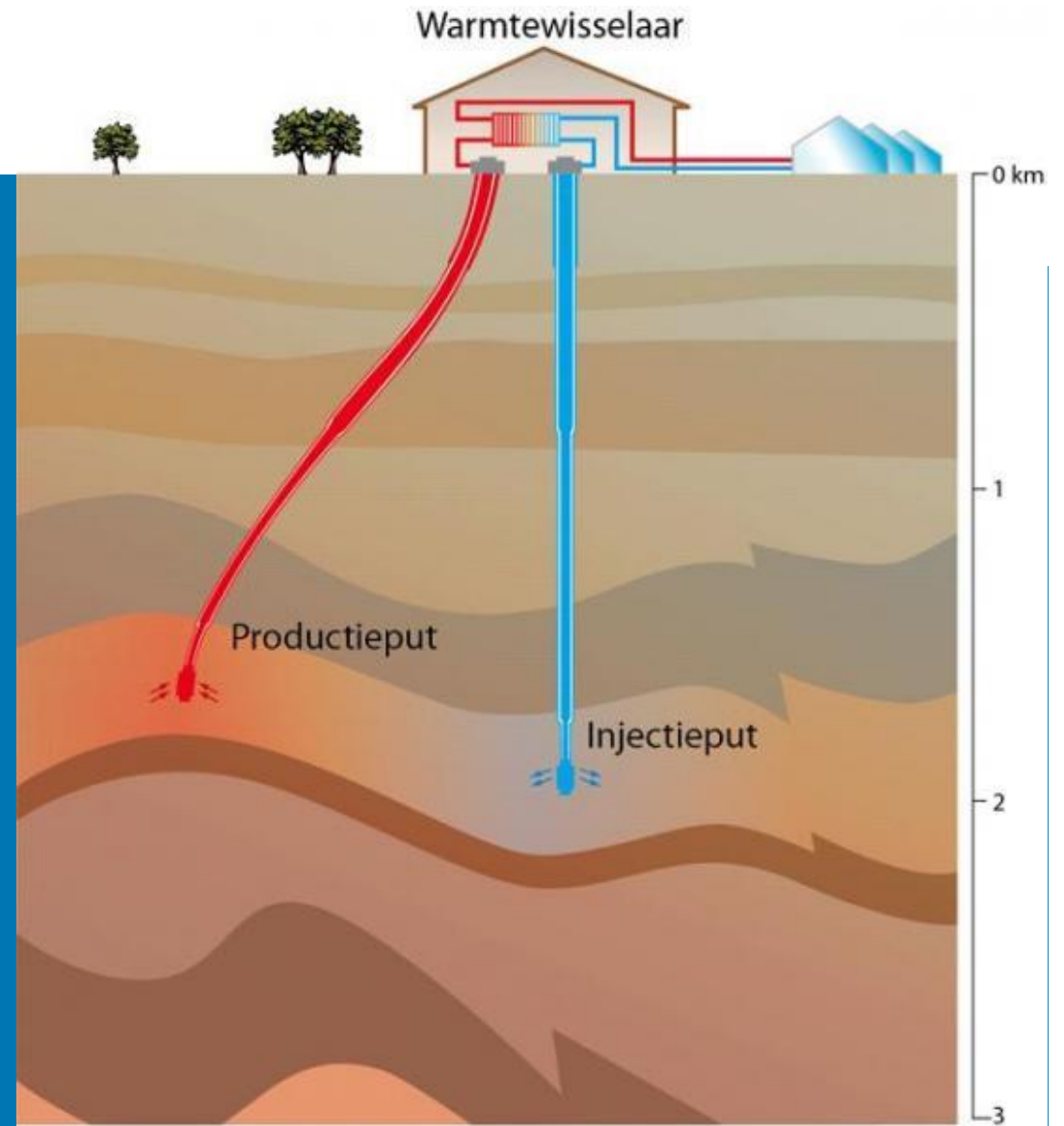
Bertram Junk
Docent Aardwetenschappen

Marit Jeisman en Brecht Reintsema
Studenten Aardwetenschappen

De opdracht:

Kijk of het gesteente uit de gesteentekern geschikt is voor een aardwarmte project voor de gemeente Amsterdam

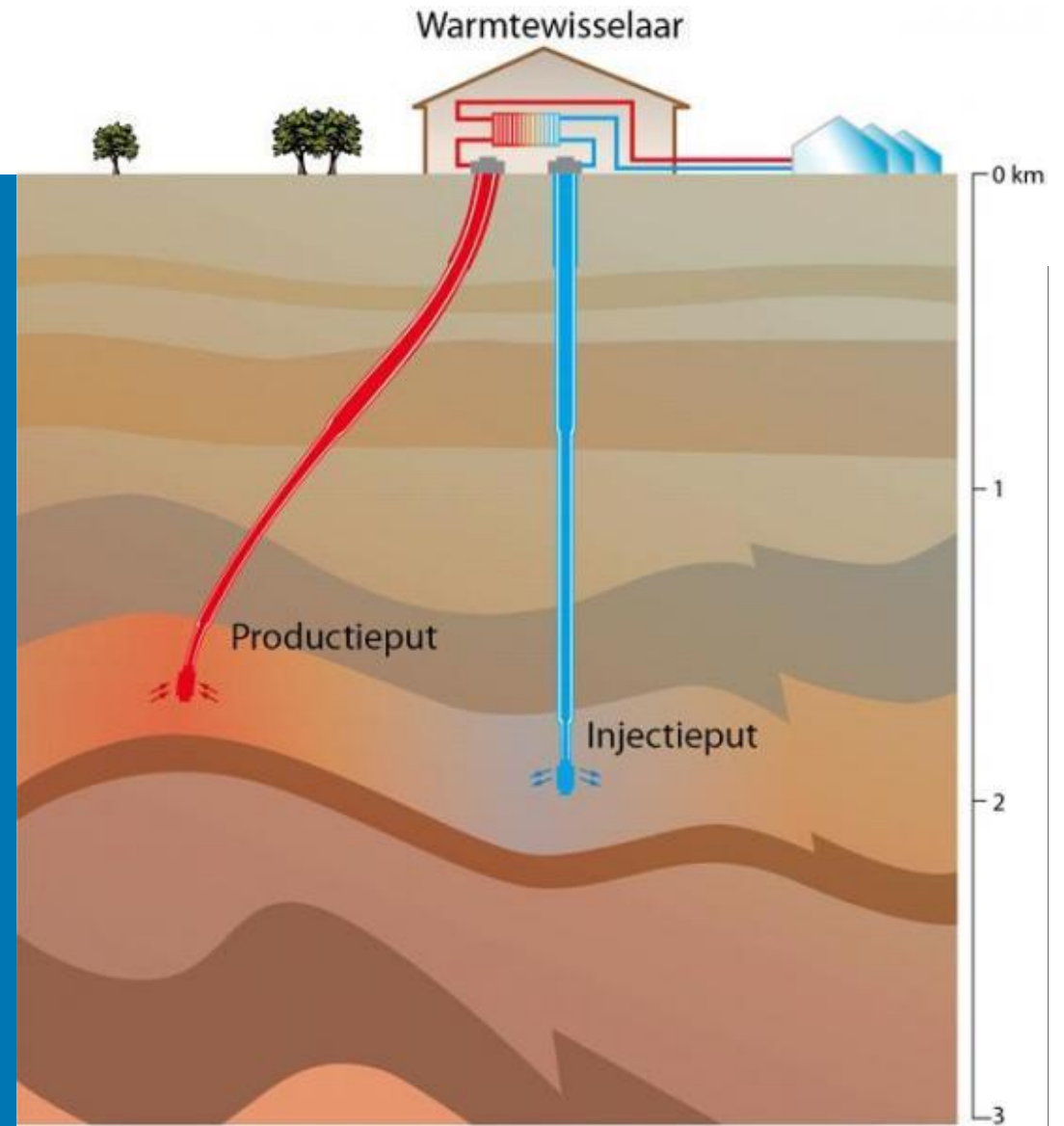
Wat moeten we weten?

1. Hoe diep ligt het gesteente?

Hoe dieper hoe warmer ($\sim 30^\circ\text{C}/\text{km} + 10^\circ\text{C}$)
Te diep is niet goed, porositeit vermindert

2. Is het gesteente geschikt?

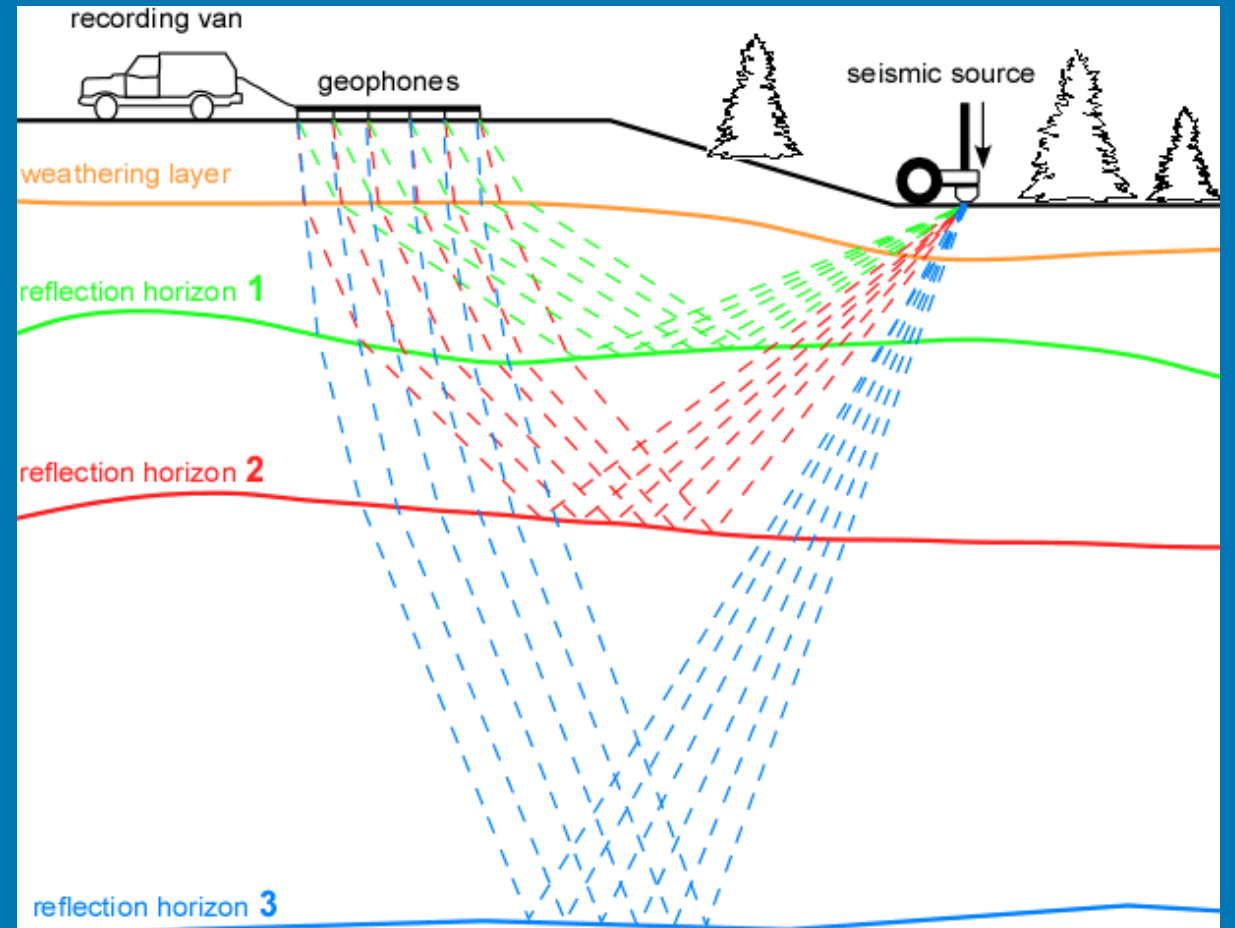
Wat is het type gesteente? Hoe is het gevormd? Wat is de porositeit? Kunnen we er voldoende warm water uithalen?

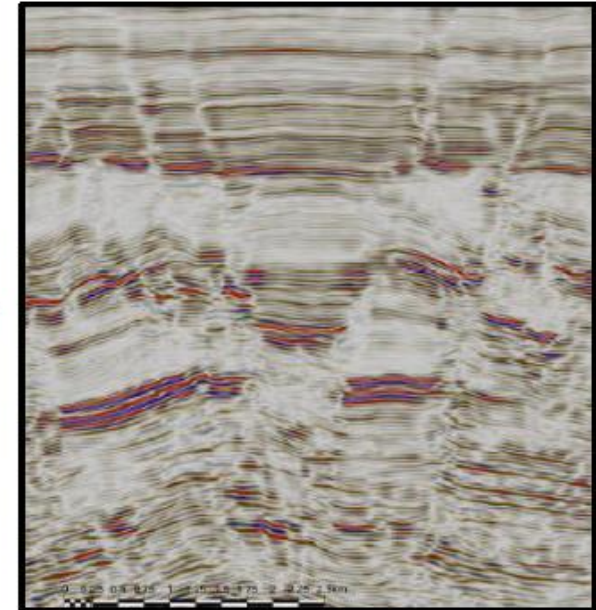
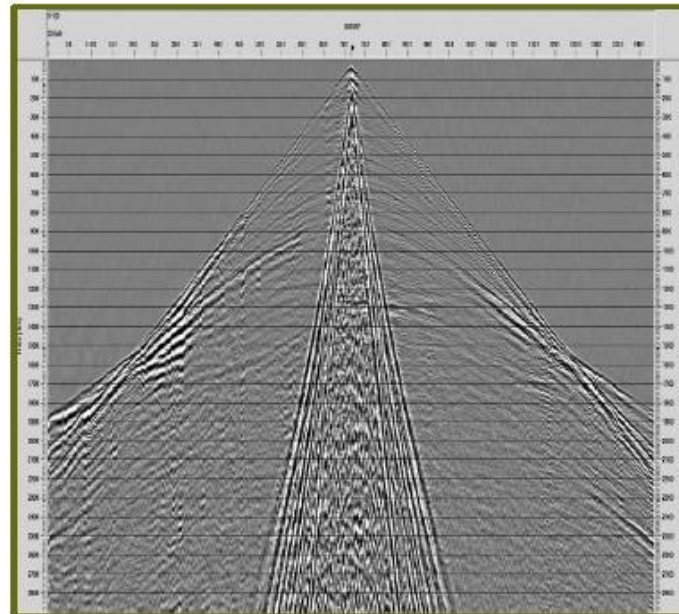
1. Hoe diep ligt het gesteente: Seismiek

Een geluidssignaal wordt
uitgestuurd door een bron

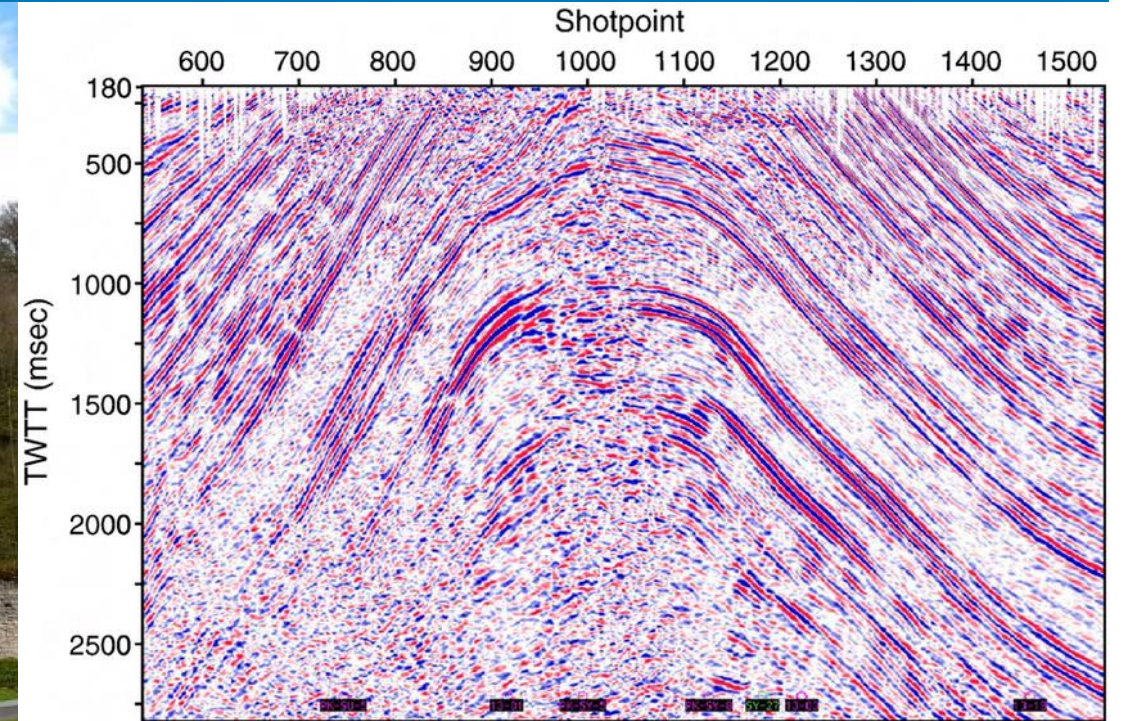
Het geluid reflecteert op
gesteentelagen en komt aan bij
een 'gefoon'

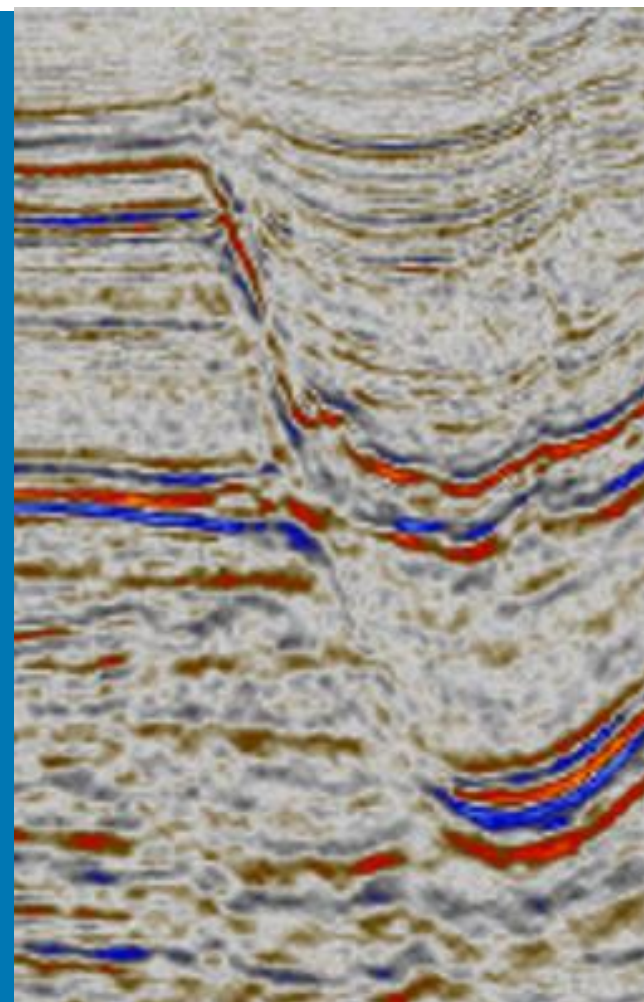
Door de signalen van de geofoons te combineren krijgen we een beeld van de structuur van de ondergrond

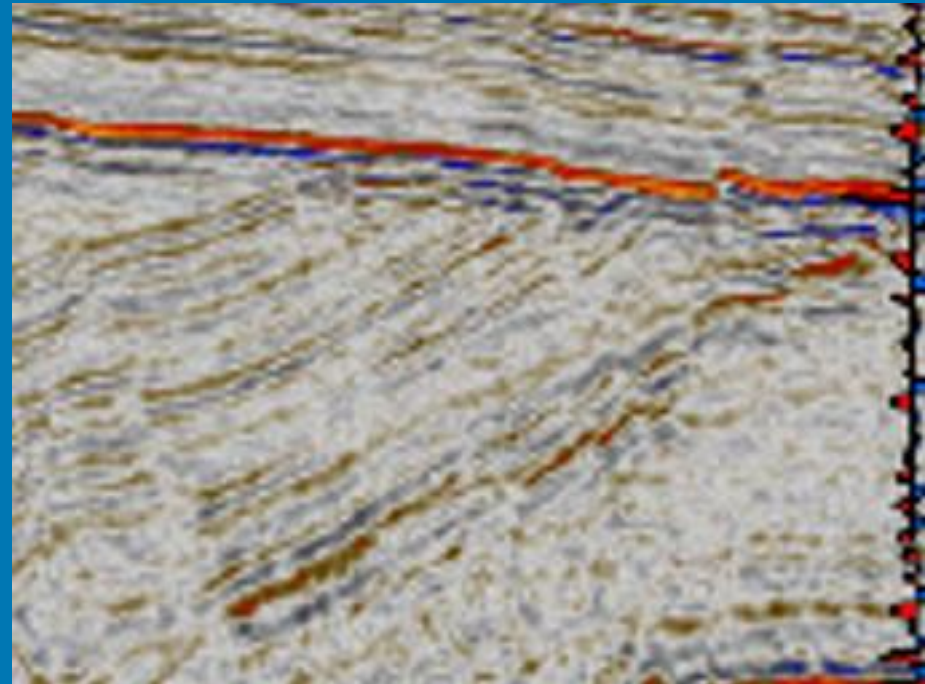
Wat voor structuren? Plooiën

Wat voor structuren? Breuken Gesteente is verschoven

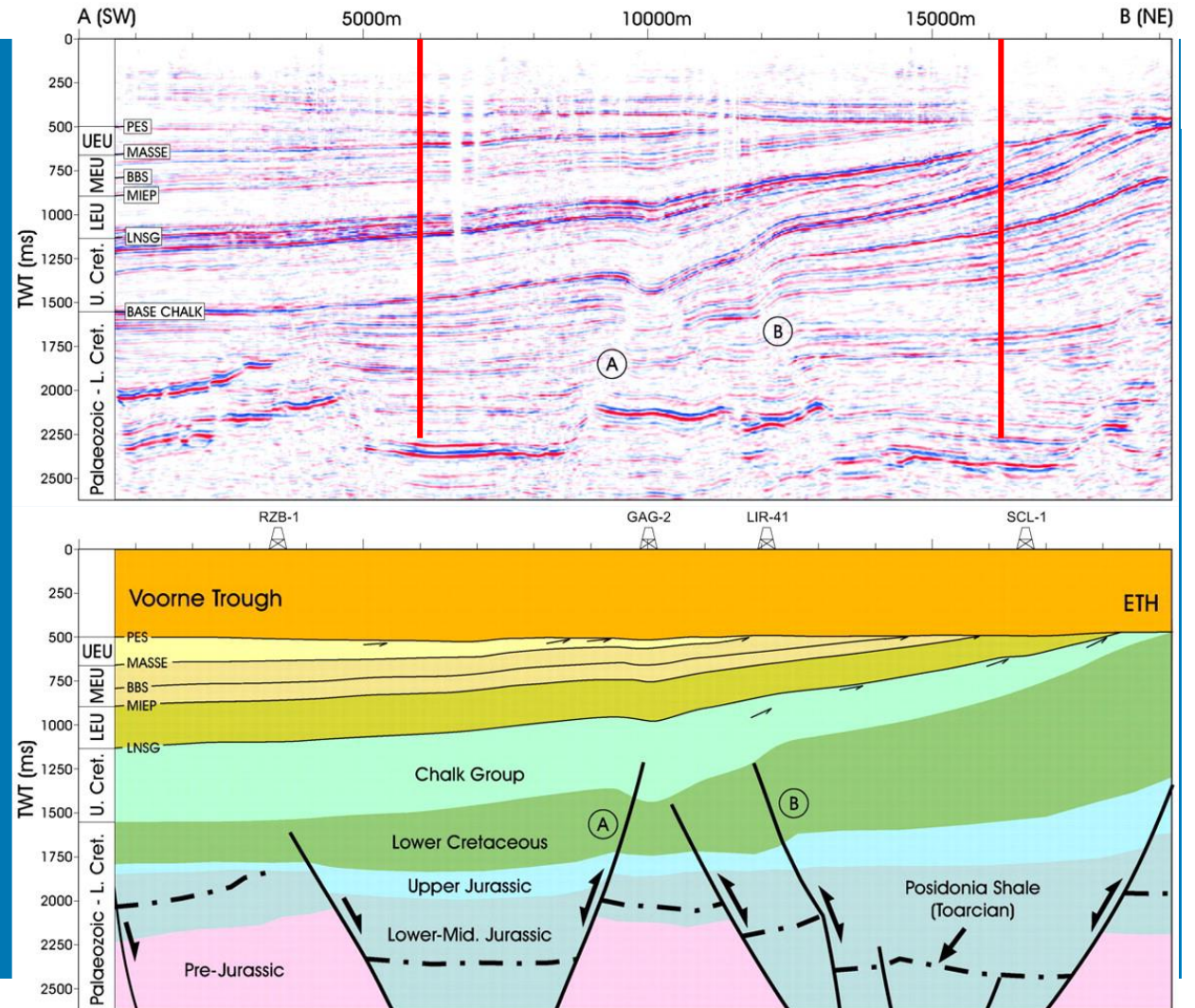
Opheffing, erosie, scheefstelling en discordantie

Seismische sectie geeft de structuur van de ondergrond, maar niet waar het gesteente uit bestaat

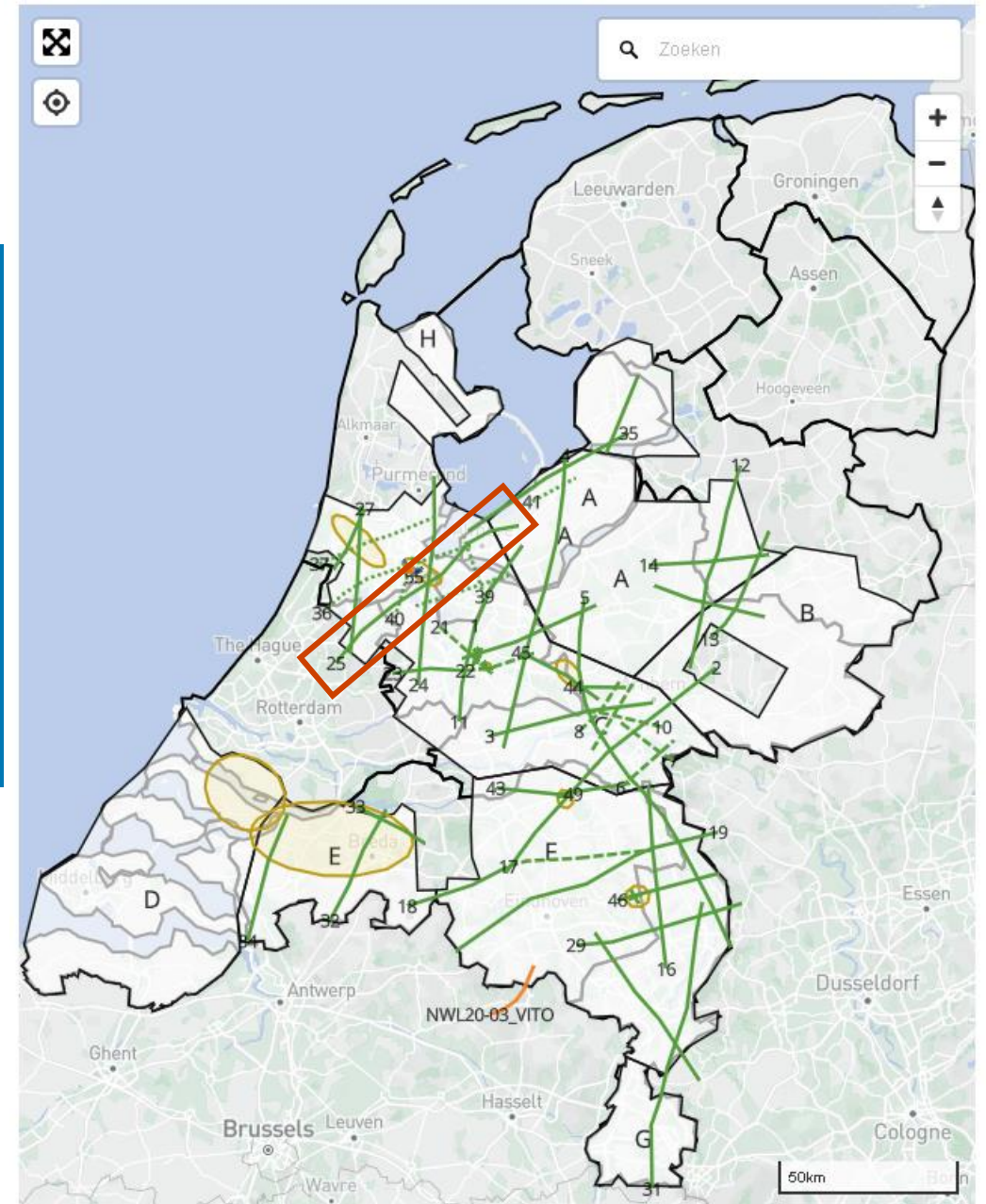
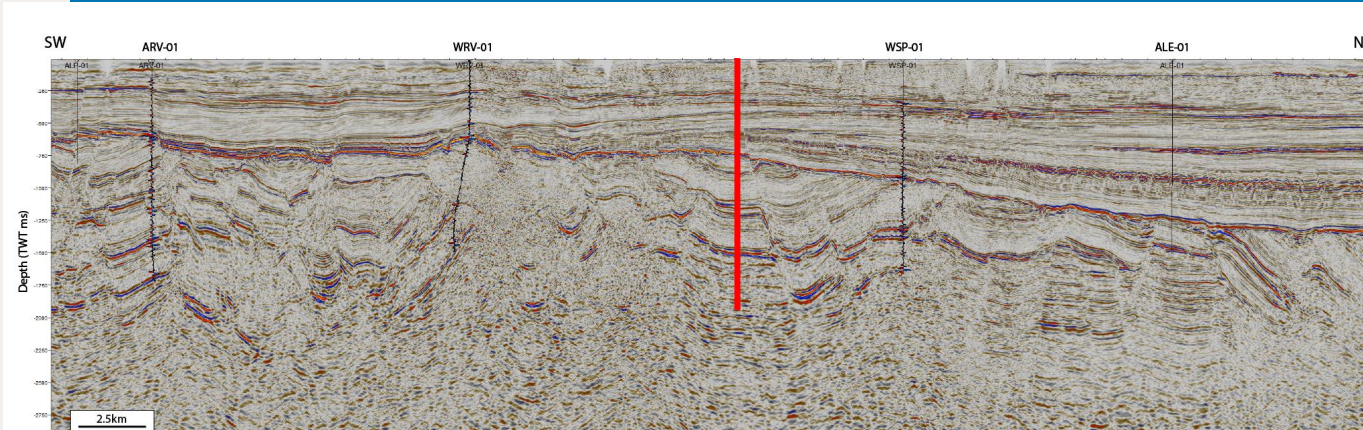
De combinatie van seismische sectie en boringen geeft een beter beeld

Seismische sectie 25 Boskoop – Waverveen – Almere

Één van de nieuwe onderzoekslijnen van SCAN
Aardwarmte

We kijken naar gesteenten uit verschillende
boringen langs de seismische sectie

Sedimentaire gesteenten

Versteende erosieproducten afkomstig van het land of uit de zee, of gevormd door levende organismen in zee.

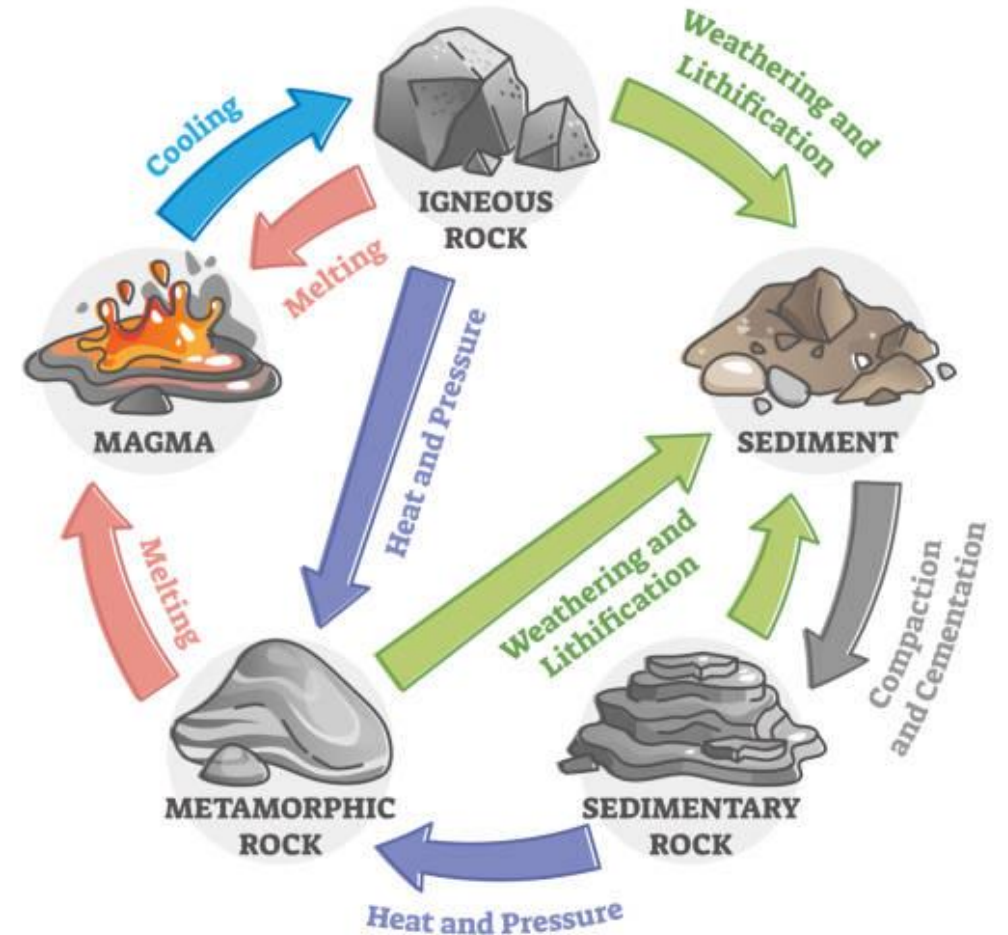
Stollingsgesteenten

Ontstaan door afkoeling van en kristallisatie uit heet, vloeibaar magma (gesmolten gesteente).

Metamorfe gesteenten

Uit vaste sedimentaire of stollingsgesteenten, die onder hoge druk & temperatuur zijn omgezet.

ROCK CYCLE

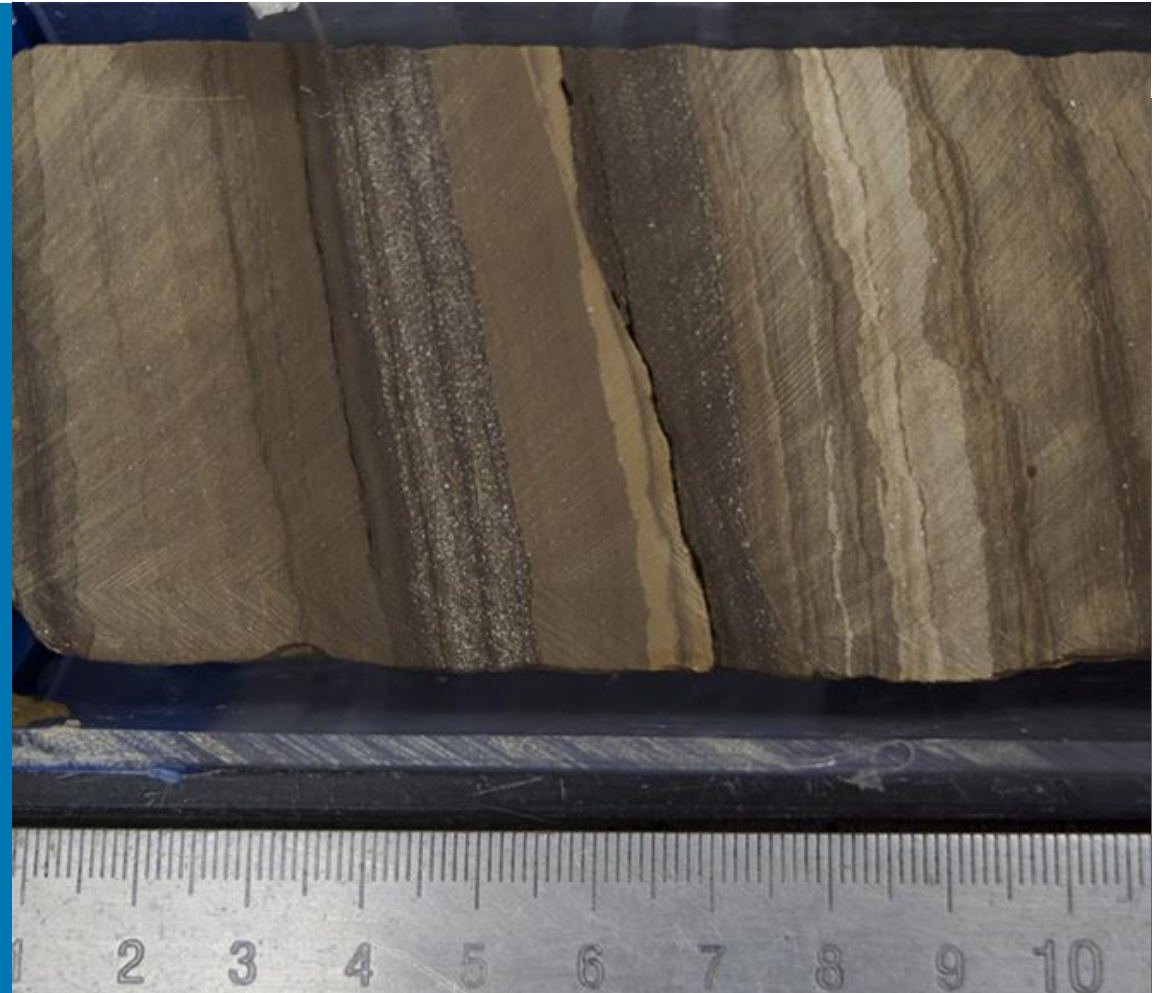

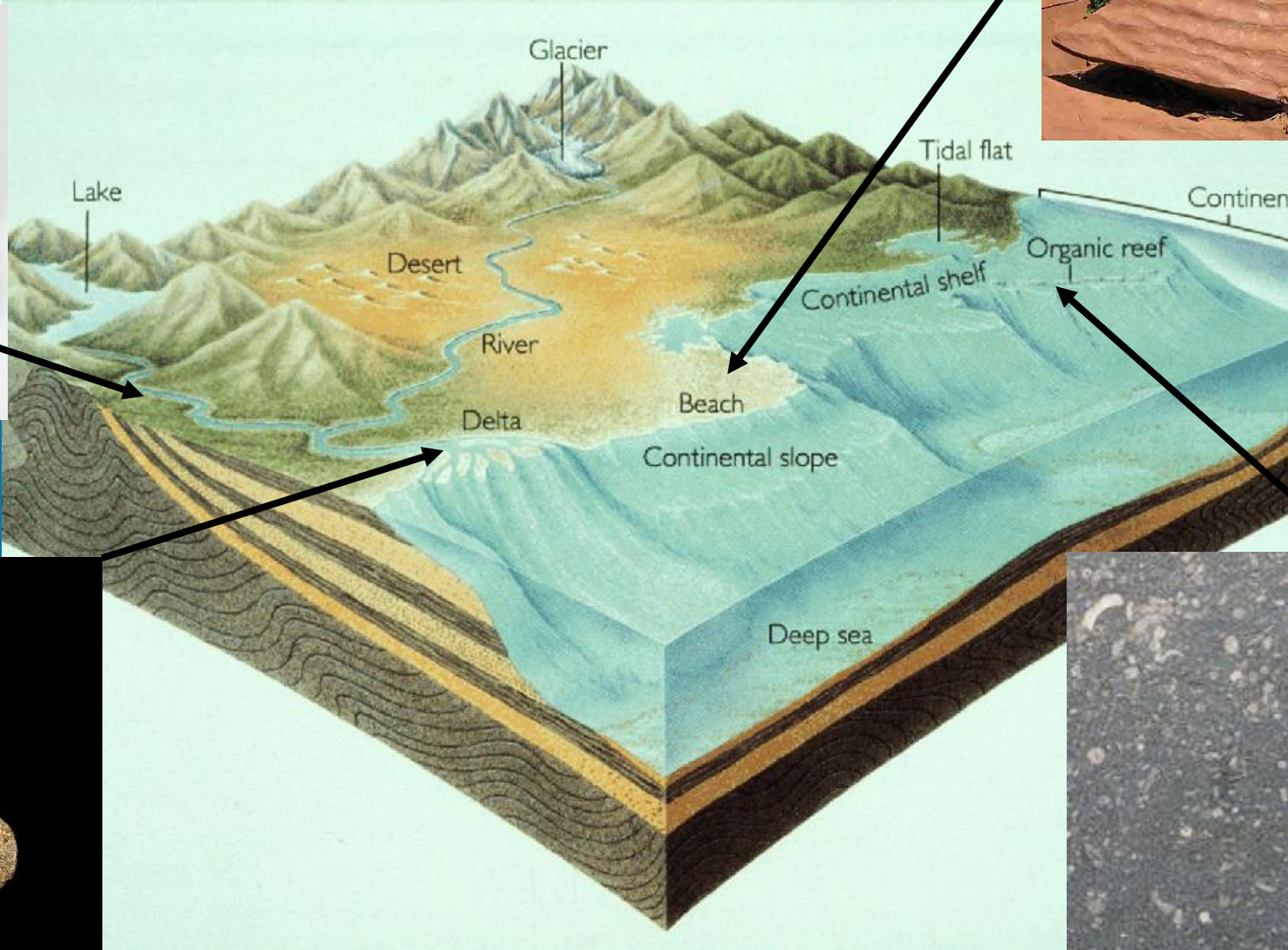
Hoe kijken we naar gesteente?

Kleur?

Zien er korrels zichtbaar?

Structuur?

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

AARDWETENSCHAPPEN

De opdracht

Hoe diep ligt het gesteente? Seismiek

Seismische sectie 25 Boskoop/Waverveen/Almere, op de sectie is de locatie van Amsterdam aangegeven.

Bepaal op welke diepte het gesteente van jouw team voorkomt onder Amsterdam en bereken de temperatuur:
Geothermische gradiënt = $\sim 30^{\circ}\text{C}/\text{km} + 10^{\circ}\text{C}$

Ligt het te diep? >3 km is voor geothermie ongunstig, porositeit wordt minder

Ligt het gesteente te diep onder de Amsterdam? Bereken dan voor Leiden of Almere op welke diepte die laag ligt

Is het gesteente geschikt? Boorkern

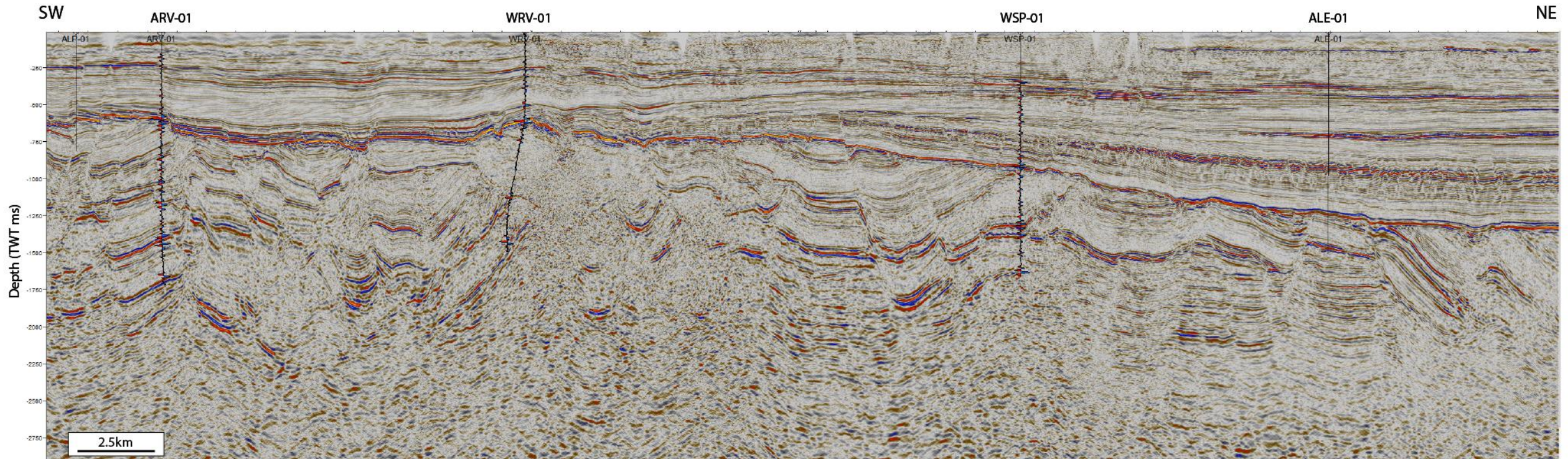
Uit boringen in de buurt komen op de aangegeven dieptes gesteente kernen ARV-01, WRV-1 (onder), WRV-1 (boven) ALE-1 (onder), ALE-1 (boven) voor.

Bekijk het gesteente uit de boorkern, en bestudeer de kleur, korrels en structuren. Koppel daarna het gesteente aan één van de milieus waarin het gevormd is.

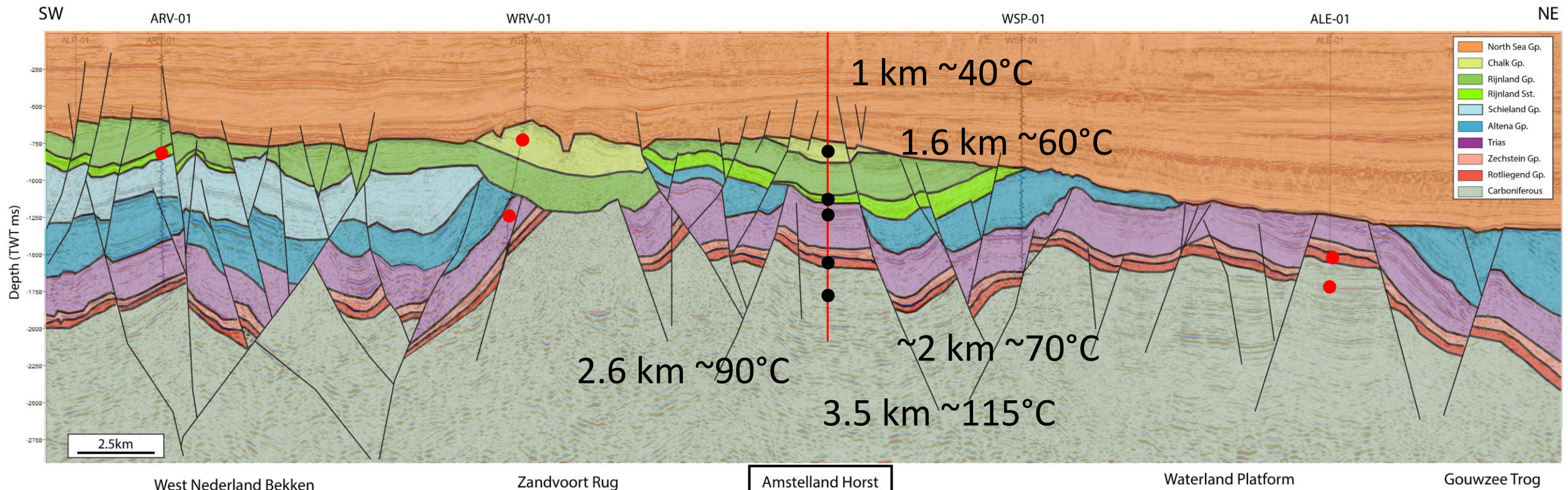
Het afzettingsmilieu geeft een inschatting van de gemiddelde porositeit

En dus of en hoeveel warm water er doorheen kan stromen om te winnen als aardwarmte

Antwoorden Seismiek

Antwoorden seismische sectie - Temperaturen

Antwoorden boorkernen

ALE-1 (onder)
Vlechtende rivier
Boven Carboon
315 – 310 Ma

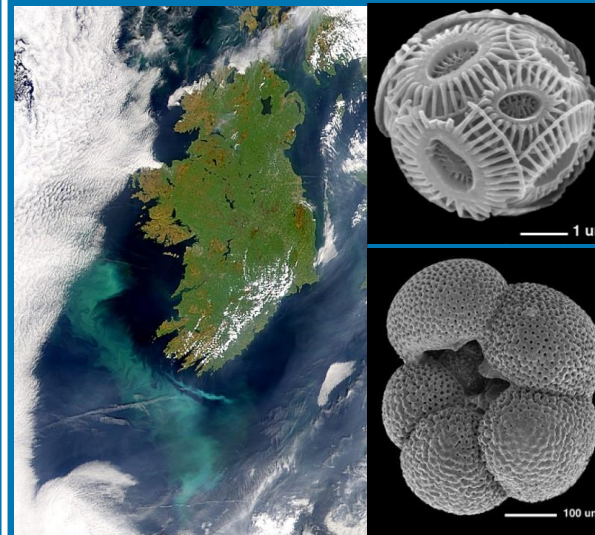
ALE-01 (boven)
Duinen
Rotliegend, Perm
280 – 250 Ma

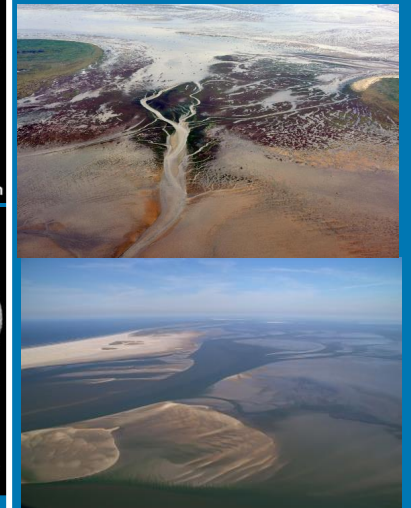
WRV-01 (onder)
Woestijnmeer
Boven Trias
230 – 210 Ma

WRV-1 (boven)
Krijtkalk, Nanoplankton
Danien
66 – 61.5 Ma

WRV-1 (onder)
Waddengebied
Onder Krijt
145 – 140 Ma

Gesteenten van verschillende ouderdom vormen ook naast elkaar in sedimentair milieu

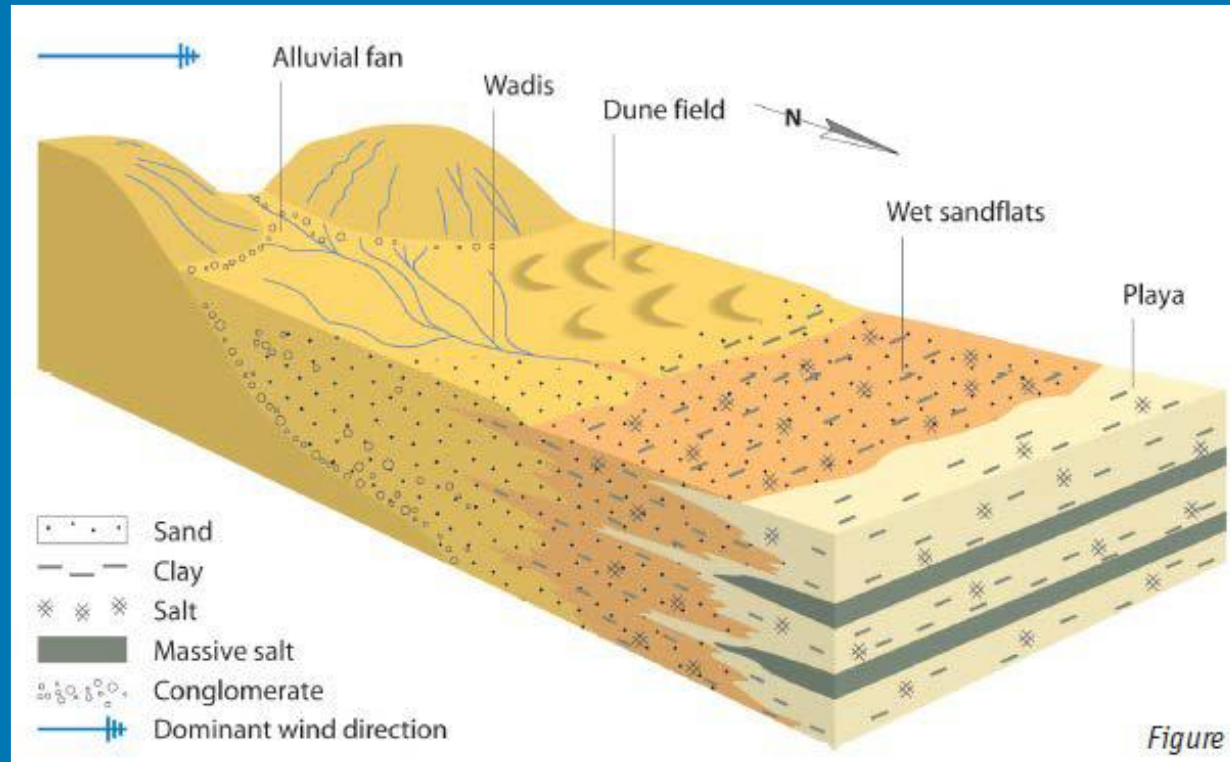

Figure 7

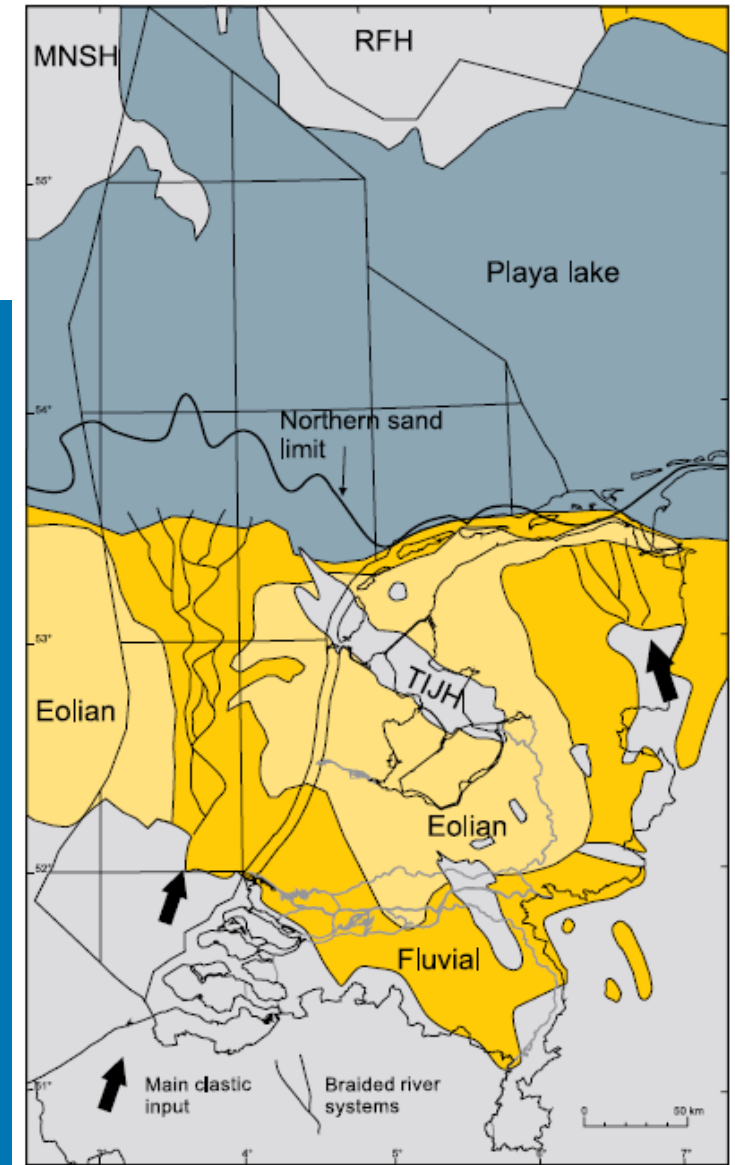

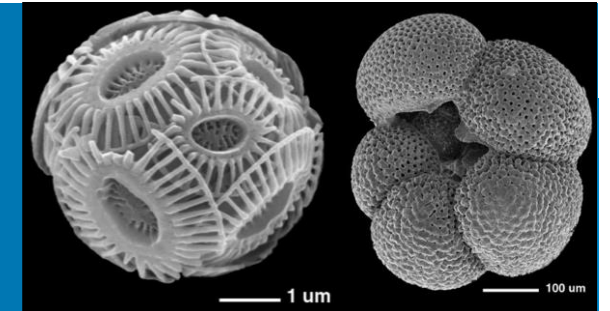
Fig. 10. Map showing the overall facies distribution at the onset of deposition of the Upper Slochteren Member (after Lokhorst, 1998). Abbreviations as in Fig. 3.

Welke gesteenten zijn nog in beeld?

Krijtkalk uit WRV-1 (b) op ~ 1 km
Goede porositeit, relatief koud $\sim 40^\circ\text{C}$

Waddengebied uit WRV-1 (o) op ~ 1.6 km
Al warmer $\sim 60^\circ\text{C}$, porositeit onduidelijk?

Rotliegend uit ALE (b) op ~ 2.7 km
Warm, poreus: heel geschikt!? $\sim 90^\circ\text{C}$

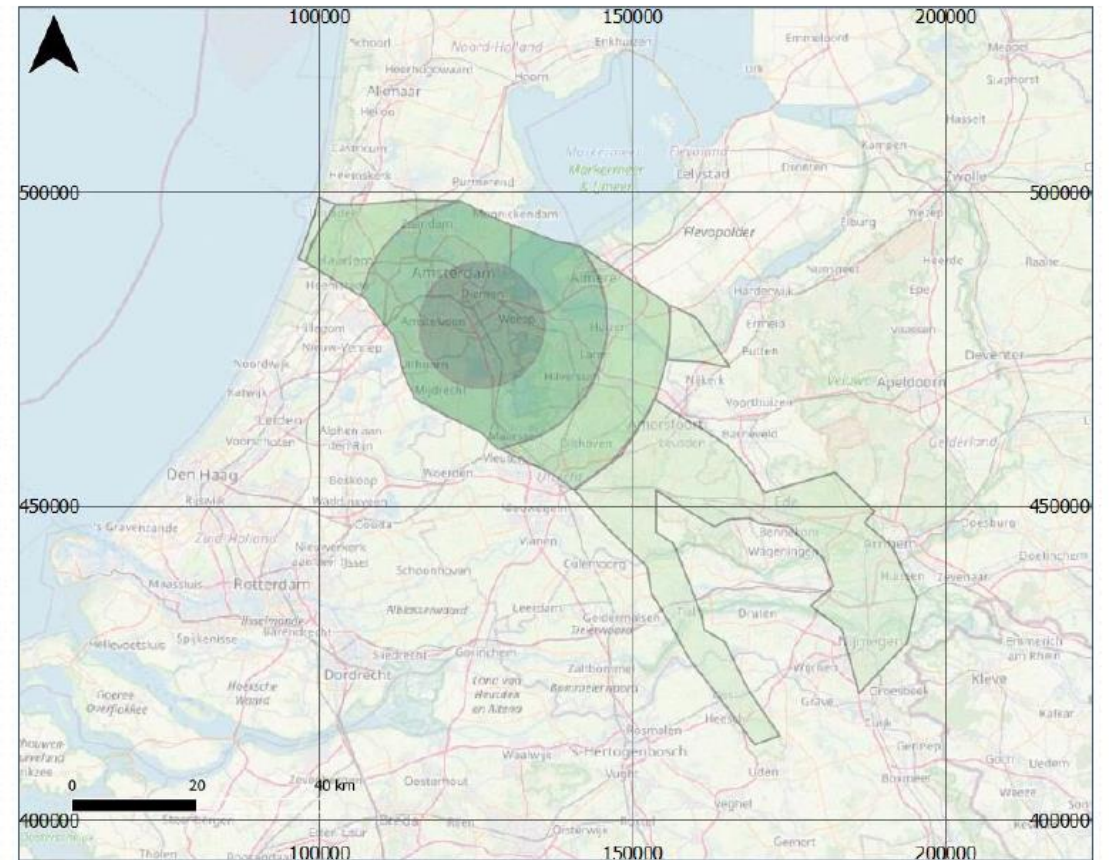

EBN: Scan Aardwarmte
Boring Amstelland
15 Oktober begonnen

Uitkomsten belangrijk voor regio
met grote warmtevraag

Amsterdam – Haarlem
Hilversum – Amersfoort
scanaardwarmte.nl

Area of influence Amstelland well

vu.nl/aardwetenschappen
bsc.aardwetenschappen.beta@vu.nl

VU Aardwetenschappen

- De aarde zien & begrijpen, toegepaste bèta
- Kleine schaal, goed contact met docenten
- Veel praktijk & veldonderwijs
- Een steentje bijdragen aan een duurzamere wereld

Voor aardrijkskundeklassen practica over:
aardwarmte, klimaat, aardbevingen,
plaattektoniek, gesteenten!

